

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอนะ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 แผนการเรียนวิชาอาชีพ ในด้านความเป็นประโยชน์ที่ได้จากการนำความรู้ และประสบการณ์จากการเรียนรายวิชาต่าง ๆ ในแผนการเรียนวิชาอาชีพมาใช้ในการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และใช้ในชีวิตประจำวัน และศึกษาสถานภาพของผู้สำเร็จการศึกษา แผนการเรียนวิชาอาชีพ

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 แผนการเรียนวิชาอาชีพ 1 และแผนการเรียนวิชาอาชีพ 2 จากโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 7 ในปีการศึกษา 2527 และ ปีการศึกษา 2528 จำนวนทั้งสิ้น 643 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูลได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ โดยใช้บริการทางไปรษณีย์ พร้อมทั้งติดต่อด้วยตนเองในการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามในสิ่งที่สามารถติดต่อได้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งสิ้น จำนวน 643 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 66.63

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ลักษณะกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 4 ส่วน คือ

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้สำเร็จการศึกษา ใช้ค่าความถี่และร้อยละ

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทางการศึกษาต่อของผู้สำเร็จการศึกษา ใช้ค่าความถี่และร้อยละ และข้อมูลที่เป็นข้อมูลระดับอันตรายภาคขึ้นใช้ค่าเฉลี่ย

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ภาพทางการประกอบอาชีพของ
ผู้สำเร็จการศึกษา ไข้ค่าความถี่และร้อยละ

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ภาพของผู้สำเร็จการศึกษาที่ว่างงาน
ไข้ค่าความถี่และร้อยละ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความเป็นประโยชน์ที่ได้จากรายวิชา
ต่าง ๆ ในแผนการเรียนวิชาอาชีพต่อการประกอบอาชีพ การศึกษาต่อและการใช้ในชีวิตประจำวัน
ไข้ค่าของระดับความเป็นประโยชน์ ในการบรรยายลักษณะกลุ่มตัวอย่าง และอ้างอิง
กลุ่มประชากร โดยการประมาณช่วงความเชื่อมั่น 95 % (Confident Interval) ของ
ค่าเฉลี่ย

ข้อค้นพบที่ได้ มีดังนี้

1. ลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา

1.1 สถานภาพส่วนตัวของผู้สำเร็จการศึกษา พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษา
ส่วนใหญ่อ้างอิงในภาพรวมของแต่ละประเภทวิชา และแต่ละแผนการเรียนระบุสาเหตุการเลือกแผน
การเรียนวิชาอาชีพว่า เลือกแผนการเรียนตามความถนัด และความสนใจ ส่วนสาเหตุอื่น ๆ คือ
เลือกตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ฝ่ายแนะแนว เลือกตามความต้องการของผู้ปกครอง เลือกตาม
เพื่อน โรงเรียนกำหนดให้เรียนแผนการเรียนวิชาอาชีพ และมาสมัครเข้าเรียนที่หลังโรงเรียน
สัปดาห์ มีเป็นส่วนน้อย ในด้านคะแนนเฉลี่ยสะสมวิชาอาชีพตลอดหลักสูตร โดยเฉลี่ยทุกประเภท
วิชาเป็น 2.68 และเมื่อพิจารณาในแต่ละแผนการเรียน ทั้งโดยส่วนรวมและแยกตามแผน
การเรียน และเพศของผู้สำเร็จการศึกษาแล้ว พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาประเภทวิชาคหกรรม
มีคะแนนเฉลี่ยสะสมวิชาอาชีพตลอดหลักสูตรสูงสุด และผู้สำเร็จการศึกษาประเภทวิชาช่าง
อุตสาหกรรม และพาณิชยกรรม มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ส่วนอาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครองของ
ผู้สำเร็จการศึกษา มีอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 2,000 บาท

ในด้านสถานการณ์ภาพของผู้สำเร็จการศึกษาภายหลังจากจบชั้นมัธยมศึกษา
ตอนปลาย แผนการเรียนวิชาอาชีพโดยส่วนรวมแล้ว พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาในทุกประเภทวิชา
และทุกแผนการเรียนเข้าศึกษาต่อมากที่สุด (ร้อยละ 39.81) รองลงมาคือ เป็นผู้ว่างงาน

(ร้อยละ 32.35) และประกอบอาชีพ (ร้อยละ 23.02) สำหรับผู้ที่ประกอบอาชีพควบคู่กับ
ศึกษาต่อ นั้น มีจำนวนน้อยที่สุด และเมื่อพิจารณาในแต่ละแผนการเรียน และแต่ละประเภทวิชา
แล้วพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาประเภทวิชาคหกรรม เข้าศึกษาต่อมากกว่าประเภทวิชาอื่น ๆ และ
ผู้สำเร็จการศึกษาแผนการเรียนวิชาอาชีพ 1 เข้าศึกษาต่อมากกว่า แผนการเรียนวิชาอาชีพ 2

1.2 สถานภาพทางการศึกษาต่อของผู้สำเร็จการศึกษา พบว่า โดยส่วนรวมแล้ว
ผู้สำเร็จการศึกษาเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูมากที่สุด แต่เมื่อแยกพิจารณาในแต่ละประเภทวิชา
ปรากฏว่า ผู้สำเร็จการศึกษาในแต่ละประเภทวิชา เข้าศึกษาต่อในสถาบันที่เปิดสอนวิชาอาชีพ
ต่อเนื่องกับประเภทวิชาที่เรียนมามากที่สุด รองลงมาคือ เข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครู โดยเข้า
ศึกษาต่อในสถาบันที่สังกัดรัฐบาลเป็นส่วนใหญ่ และเมื่อพิจารณาลำ เหตุที่เข้าศึกษาต่อของผู้สำเร็จ
การศึกษา พบว่า โดยส่วนรวมผู้สำเร็จการศึกษาระบุสาเหตุของการเข้าศึกษาต่อว่าความรู้อัน
ความสามารถที่ได้จากแผนการเรียนวิชาอาชีพไม่พอเพียง และเมื่อพิจารณาในแต่ละประเภทวิชา
แล้ว พบว่า ประเภทวิชาคหกรรมระบุสาเหตุว่า ผู้ปกครองให้เข้าศึกษาต่อมากที่สุด สำหรับ
สาขาวิชาที่ผู้สำเร็จการศึกษาเข้าศึกษาต่อนั้น โดยภาพรวมแล้วเข้าศึกษาต่อในสาขาการบัญชี
มากที่สุด แต่เมื่อพิจารณาในแต่ละประเภทวิชา พบว่า ในแต่ละประเภทวิชาได้เข้าศึกษาต่อ
ในสาขาวิชาที่ต่อเนื่องกับสาขาวิชาที่ได้เรียนมา โดยให้เหตุผลว่าชอบสาขาวิชาที่เรียนต่อและ
เป็นสาขาวิชาที่ต่อเนื่องกับสาขาวิชาที่ได้เรียนมา สำหรับความสอดคล้องของสาขาวิชาที่ศึกษาต่อ
กับสาขาวิชาที่เรียนมาแล้ว ปรากฏว่า โดยส่วนรวมผู้สำเร็จการศึกษาเข้าศึกษาต่อตรงกับ
สาขาวิชาที่เรียนมามากที่สุด และเมื่อพิจารณาแต่ละประเภทวิชา พบว่า ประเภทวิชาพาณิชยกรรม
เข้าศึกษาต่อตรงกับสาขาที่เรียนมามากกว่าประเภทวิชาอื่น ๆ ส่วนประเภทวิชาคหกรรมศึกษาต่อ
ในสาขาที่ไม่ตรงกับสาขาที่เรียนมามากที่สุด ผู้สำเร็จการศึกษาได้ใช้ความรู้ด้านวิชาอาชีพ และ
วิชาสามัญโดยภาพรวมและแยกแต่ละประเภทวิชา และแผนการเรียน ปรากฏว่าได้ใช้ความรู้
ในการศึกษาต่ออยู่ในระดับปานกลาง โดยใช้ความรู้ด้านวิชาอาชีพมากกว่าความรู้ในวิชาสามัญ
แต่เมื่อพิจารณาแต่ละประเภทวิชาแล้วปรากฏว่า ประเภทวิชาคหกรรมใช้ความรู้ด้านวิชาอาชีพ
น้อยที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาล้วนมีอุปสรรคในการศึกษาต่อ ทั้งภาพรวม
และแยกแต่ละแผนการเรียน คือ อุปสรรคด้านความรู้วิชาสามัญในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
แผนการเรียนวิชาอาชีพมีน้อยเกินไป การศึกษาต่อของผู้สำเร็จการศึกษาโดยส่วนรวมแล้วจะได้
รับวุฒิในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) มากที่สุด และเมื่อพิจารณาแต่ละประเภทวิชา

และแผนการเรียนแล้ว ปรากฏว่า ผู้สำเร็จการศึกษาประเภทวิชาคหกรรมได้รับวุฒิปริญญาตรี มากที่สุด ส่วนแผนการเรียนวิชาอาชีพ 2 ได้รับวุฒิปริญญาตรีวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) มากที่สุด

1.3 ลักษณะทางการประกอบอาชีพของผู้สำเร็จการศึกษา พบว่า ผู้สำเร็จ การศึกษาทั้ง 3 โดยภาพรวมและแยกแต่ละประเภทวิชาปรากฏว่า เข้าทำงานในบริษัทห้างร้านเอกชน มากที่สุด (ร้อยละ 42.46) รองลงมาคือ การประกอบอาชีพอิสระ (ร้อยละ 28.49) โดย ระบุสาเหตุของการได้งานทำว่าเป็นเพราะไม่เลือกงาน แต่สำหรับประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ระบุสาเหตุว่าเป็นเพราะมีคนสนับสนุน หรือฝากเข้าทำงานมากที่สุด และมีระยะเวลาในการ หางานทำส่วนใหญ่อยู่ในระหว่าง 1-6 เดือน สำหรับปัญหาที่พบในการหางานทำของผู้สำเร็จ การศึกษา พบว่า หน่วยงานไม่รับวุฒิที่จบมามากที่สุด รองลงมาคือการไม่ทราบแหล่งงาน และ ขาดประสบการณ์หรือความรู้พิเศษ ปัจจัยที่ผู้สำเร็จการศึกษาเห็นว่าสำคัญที่สุดที่จะทำให้ได้งานทำ คือ การไม่เลือกงาน มีประสบการณ์หรือความรู้พิเศษ และต้องมีทักษะด้านปฏิบัติงานในวิชาอาชีพ

ในด้านลักษณะงานอาชีพ พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาประกอบอาชีพอิสระ ทางด้านเกษตรกรรมพืชมากที่สุด รองลงมาคือ ประกอบอาชีพค้าขาย ส่วนลักษณะงานที่ทำ โดยทั่วไปส่วนใหญ่ทำงานด้านเกษตรกรรมช่างเครื่องยนต์และพนักงานบัญชี โดยทำงานในบริษัท / โรงงานทางอุตสาหกรรมมากที่สุด รองลงมาคือ ร้านค้าของเอกชน แต่เมื่อพิจารณาในแต่ละ ประเภทวิชาแล้ว พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาประเภทวิชาคหกรรมและพาณิชยกรรมทำงานใน หน่วยงานราชการอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ทางการเกษตรมากที่สุด และประเภทวิชาเกษตรกรรมทำงาน ในหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรมากที่สุด เมื่อพิจารณาด้านความสอดคล้องของงาน อาชีพกับความรู้ที่เรียนมา ปรากฏว่า โดยภาพรวมแล้วส่วนใหญ่ประกอบอาชีพตรงกับความรู้ที่ เรียนมา ผู้สำเร็จการศึกษาโดยส่วนรวม ใช้ความรู้ความสามารถด้านวิชาอาชีพในการประกอบ อาชีพ โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกแต่ละประเภทวิชา พบว่า ผู้สำเร็จ การศึกษาประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมใช้ความรู้ด้านวิชาอาชีพในการประกอบอาชีพสูงสุด ส่วน ประเภทวิชาเกษตรกรรมใช้ความรู้ด้านวิชาอาชีพน้อยที่สุด ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของ ผู้สำเร็จการศึกษา โดยภาพรวม และเมื่อแยกแต่ละประเภทวิชาและแผนการเรียนแล้ว ปรากฏว่า ทำงานไม่ตรงกับความรู้ความสามารถมากที่สุด ผู้สำเร็จการศึกษาที่ประกอบอาชีพส่วนใหญ่มีรายได้ เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 1,001-2,000 บาท และเมื่อพิจารณาตามแผนการเรียน พบว่า แผนการเรียนวิชาอาชีพ 2 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 1,001-3,000 บาท ส่วน แผนการเรียนวิชาอาชีพ 1 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วงต่ำกว่า 1,001 ถึง 2,000 บาท

1.4 สถานภาพของผู้สำเร็จการศึกษาที่ว่างงาน พบว่า ส่วนมากกำลังอยู่ในระหว่างหางานทำมากกว่าเหตุผลอื่น ๆ ในระหว่างที่ว่างงานมี ๒๓๓ คน เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน นอกจากนี้ยังพบว่าสิ่งที่ผู้สำเร็จการศึกษาต้องการทำในขณะที่ว่างงานมากที่สุดคือ การหางานพิเศษทำ และส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ได้งานทำคือ การไม่เลือกงาน มีประสบการณ์หรือความรู้พิเศษ และต้องมีทักษะด้านปฏิบัติงานวิชาชีพ

เมื่อพิจารณาในด้านการประกอบอาชีพอิสระ พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาที่ว่างงานคิดที่จะประกอบอาชีพอิสระเป็นส่วนใหญ่ โดยมีผู้สำเร็จการศึกษาประเภทวิชาคหกรรมและเกษตรกรรม คิดที่จะประกอบอาชีพอิสระมากกว่าประเภทวิชาอื่น ๆ และเมื่อพิจารณาแต่ละแผนการเรียน พบว่า แผนการเรียนวิชาอาชีพ 1 คิดที่จะประกอบอาชีพอิสระมากกว่าแผนการเรียนวิชาอาชีพ 2 อาชีพอิสระที่ต้องการทำมากที่สุดคือ เกษตรกรรม รองลงมาคืออาชีพค้าขาย โดยให้เหตุผลว่าเป็นอาชีพที่ตรงกับความรู้ที่มีอยู่ และเป็นอาชีพที่ผู้ปกครองทำอยู่ก่อนแล้ว สำหรับความรู้ที่ต้องการเพิ่มเติมในการประกอบอาชีพอิสระ คือ ความรู้เรื่องพืช การบำรุงและขยายพันธุ์พืช โรคและแมลง และความรู้ด้านการตลาด

2. ความเป็นประโยชน์ของรายวิชาต่าง ๆ ตามความเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แผนการเรียนวิชาอาชีพ พบว่า

2.1 มีรายวิชาที่มีความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุดต่อการประกอบอาชีพ การศึกษาต่อและการใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้ง 4 ประเภท คือ เกษตรกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม และช่างอุตสาหกรรม เพียง 9 รายวิชา (ร้อยละ 1.23) ซึ่งเป็นรายวิชาที่ไม่ต้องการปรับปรุงแก้ไข ได้แก่ รายวิชาภาษาไทย การเล่มมาคม งานฝีมือ การซ่อมเครื่องยนต์ การปรับแต่งเครื่องยนต์ ไฟฟ้าทั่วไป ปฏิบัติไฟฟ้าทั่วไป และสักรยานยนต์

2.2 รายวิชาที่มีความเป็นประโยชน์ในระดับน้อยที่สุดต่อการประกอบอาชีพ การศึกษาต่อและการใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้ง 4 ประเภทวิชา คือ เกษตรกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม และช่างอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นรายวิชาที่ต้องปรับปรุงแก้ไขโดยเร่งด่วน มีจำนวนทั้งหมด 32 รายวิชา (ร้อยละ 4.97) ได้แก่ รายวิชาการประมง เครื่องมือทุนแรงในฟาร์ม การเลี้ยงสัตว์ใหญ่ การสำรวจรังวัดพื้นที่ การทำสำเนาหญ้า การผลิตไก่เพื่อการค้า กายวิภาค และสรีรวิทยาของสัตว์เลี้ยง การฟักไข่และการจัดการโรงฟัก การเลี้ยงกุ้ง การผลิตเปิด

เพื่อการค้า การเพาะเลี้ยงลูกปลา การเลี้ยงนก การตัดส่วนบ้าน อุตุนิยมวิทยา ธรณีวิทยา
การปักดินใหม่ เลื่อนแบบเทเลอร์ 1 เลื่อนแบบเทเลอร์ 2 ชุดไทย การขยายประกันชีวิต
ภาษาสัน 1-6 ธุรกิจอุตสาหกรรม เครื่องมือกลทั่วไป เขียนแบบงานเชื่อมและโลหะแผ่น 1
เขียนแบบงานเชื่อมและโลหะแผ่น 2 โครงสร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า และงานเชื่อมพลาสมา

2.3 สำหรับรายวิชาที่ต้องปรับปรุงแก้ไขเพียงบางด้านมีทั้งหมด 209 รายวิชา
โดยแบ่งเป็นรายวิชาที่มีความเป็นประโยชน์น้อยเพียง 1 ด้าน มีทั้งหมด 54 รายวิชา เป็น
รายวิชาที่มีความเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ 10 รายวิชา ต่อการศึกษาต่อ 9
รายวิชา และต่อการใช้ในชีวิตประจำวัน 35 รายวิชา รายวิชาที่มีความเป็นประโยชน์ 2
ด้าน มีทั้งหมด 155 รายวิชา รายวิชาที่มีความเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพและใช้
ในชีวิตประจำวัน 56 รายวิชา ต่อการศึกษาต่อและใช้ในชีวิตประจำวัน 59 รายวิชา และ
เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ 40 รายวิชา

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย มีข้อค้นพบที่น่าสนใจ และควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. ลักษณะของ ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524
แผนการเรียนวิชาอาชีพ

1.1 จากการศึกษาสถานภาพส่วนตัวของผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 643 คน
นั้น ผู้สำเร็จการศึกษาได้เลือกเรียนแผนการเรียนวิชาอาชีพ ตามความถนัดและความสนใจมากที่สุด
ทั้งนี้อาจเนื่องจาก นักเรียนได้เคยเรียนวิชาการทำงานและอาชีพมาแล้วในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
ซึ่งเป็นการจัดการเรียนวิชาอาชีพเพื่อให้ผู้เรียนเกิดอุปนิสัยรักการทำงาน และให้สามารถปฏิบัติงาน
ได้อย่างมีความเข้าใจในงานอาชีพ เท่ากับเป็นการสำรวจความถนัดและความสนใจของตนเอง
มาแล้วขั้นหนึ่ง และเนื่องจากผู้สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นช่วงที่มีอายุระหว่าง
16-18 ปี เป็นวัยที่วุฒิภาวะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ มีความสามารถควบคุมอารมณ์ และมีความรับ
รับผิดชอบในการวางโครงการอนาคตและการกระทำต่าง ๆ สามารถพิจารณาตนเองและสิ่งต่างๆ
ได้ถูกต้องตามความเป็นจริง ๆ และปัจจัยที่จะเลือกศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ ตลอดจน
พัฒนาความสนใจในอาชีพที่เฉพาะเจาะจง (วัชร ทรัพย์มี 2523 : 129) ทำให้นักเรียนในระดับ

มัธยมศึกษาตอนปลายเห็นความสำคัญของการมีอาชีพอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิต (คีรี เรือนแก้ว กังวาล 2523 : 58) จึงได้เลือกแผนการเรียนวิชาอาชีพ ตามความถนัดและความสนใจของตนเองมากที่สุด และจากการที่ผู้สำเร็จการศึกษาได้คะแนนเฉลี่ยสะสมวิชาอาชีพตลอดหลักสูตร โดยเฉลี่ย 2.68 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผลมาจากการเลือกเรียนแผนการเรียนตามความถนัดและความสนใจของนักเรียนซึ่งเป็นผลดีต่อการเรียนของนักเรียน เพราะจะทำให้นักเรียนมีแนวโน้มที่จะประสพผลสำเร็จในการเรียนและการทำงานต่อไป (คีรี เรือนแก้ว กังวาล 2523 : 60)

เมื่อพิจารณาถึงอาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครองของผู้สำเร็จการศึกษาพบว่า อาชีพของบิดามารดาส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาคืออาชีพค้าขาย และรับราชการ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของสัมพงษ์ มั่นระวีง (2514) ซึ่งพบว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองมีอาชีพพาหนะ ทหาร ทหารเกณฑ์ จะเลือกเรียนสายอาชีพมากกว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย ครูและข้าราชการอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้สำเร็จการศึกษาและผู้ปกครองเล็งเห็นถึงสภาวะการประกอบอาชีพในปัจจุัน และในอนาคตว่ามีแนวโน้มการประกอบอาชีพรับราชการน้อยลง เนื่องจากอัตราการรับเข้าทำงานมีจำกัด ประกอบกับอัตราการว่างงานมีมากขึ้น ทำให้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการประกอบอาชีพอิสระ หรือเป็นทางสายอาชีพมากกว่าที่เรียนทางสายสามัญ และจากการสำรวจความต้องการของนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนวิชาอาชีพของทัศนีย์ ใจชื่อ (2524 : 133) พบว่า นักเรียนต้องการเรียนวิชาเกษตรกรรมมากที่สุด รองลงมาคือวิชาช่างอุตสาหกรรม ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม คนไทยส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรมถึงร้อยละ 72.82 (กรมแรงงาน 2523 : 8) และอาจเป็นเพราะผลจากการที่ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรรม ส่งผลับลู่หนุนให้เรียนทางด้านอาชีพ ในเรื่องนี้ ดอบบิ้นส์ (Dobbins 1969 : 2958) และอีดีดี้ (Eaddy 1969 : 2958-2959) วิจัยพบว่า บิดามารดา และผู้ปกครอง จะมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนมากที่สุด

ในด้านสถานภาพของผู้สำเร็จการศึกษาภายหลังจากจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย แผนการเรียนวิชาอาชีพ พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาได้ศึกษาต่อมากที่สุด รองลงมาคือว่างงาน และประกอบอาชีพ ส่วนการประกอบอาชีพพร้อมับศึกษาต่อมีน้อยที่สุด ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ กรมอาชีวศึกษา (2526) ซึ่งได้ติดตามผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษา ที่พบว่า

ผู้สำเร็จการศึกษาระดับ ปวช. ศึกษาต่อมากที่สุดถึงร้อยละ 53.8 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นอกจากผู้สำเร็จการศึกษาเห็นว่า ความรู้ความสามารถที่ได้เรียนมาในแผนวิชาอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายยังไม่เพียงพอ และยังเป็นความต้องการของผู้ปกครองที่จะให้ศึกษาต่ออีกด้วย (จากผลการวิจัย ตารางที่ 17) เนื่องจาก บิดา มารดา หรือผู้ปกครองหวังที่จะให้ศึกษาต่อจนถึงระดับวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย อีกประการหนึ่งอาจเป็นเพราะว่า การเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนี้เป็นเพียงการได้รับวุฒิประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนปลาย (วิชาอาชีพ 1 หรือวิชาอาชีพ 2) เท่านั้น แต่ยังไม่ใช่เป็นการได้รับวุฒิทางวิชาชีพโดยตรง เหมือนดังเช่น วุฒิ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) หรืออื่น ๆ ประกอบกับวุฒิประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนปลาย (วช.), วช.2) ยังไม่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัย (ตารางที่ 37) พบว่า ในการสมัครเข้าทำงานต่าง ๆ ปัญหาที่พบปรากฏว่ามีบางหน่วยงาน ยังไม่รู้จักวุฒินี้ หรือไม่รับวุฒินี้ ดังนั้นจึงทำให้ผู้สำเร็จการศึกษามุ่งศึกษาต่อในทางวิชาชีพ เพื่อให้ได้รับวุฒิทางวิชาชีพโดยตรง จะเห็นได้จากผลการวิจัย (ตารางที่ 34) พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษา ศึกษาต่อในระดับ ปวท. มากที่สุด รองลงมาคือปริญญาตรี และ ปวส. ซึ่งเป็นการเพิ่มสถานภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้นกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อการยอมรับในทางวิชาชีพมากขึ้น

1.2 จากการศึกษาสถานภาพทางการศึกษาต่อของผู้สำเร็จการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ ผู้สำเร็จการศึกษา เข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูมากที่สุด รองลงมาคือ วิทยาลัย หรือ สถาบัน ที่เปิดสอนทางด้านวิชาอาชีพทั้งของรัฐบาลและเอกชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาดังกล่าวมีกระจายอยู่ทั่วไปในเขตการศึกษา 7 และเป็นสถาบันที่เปิดสอนทางวิชาชีพ ซึ่งผู้สำเร็จการศึกษาลำบากที่จะเข้าศึกษาต่อได้โดยตรงเนื่องจากวิชาที่เรียนมาเพื่อเป็นการเพิ่มความรู้อาชีพให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ได้จากการเรียนในแผนวิชาอาชีพยังไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ ไชยพร ตัณฑลิตานนท์ (2525: 149) ที่พบว่า นักเรียนแผนการเรียนวิชาอาชีพส่วนใหญ่ต้องการจะศึกษาต่อในวิทยาลัยที่เปิดสอนวิชาอาชีพในสาขาวิชาอาชีพที่ต่อเนื่องกับสาขาที่กำลังเรียนอยู่ ประกอบกับสถาบันต่าง ๆ ดังกล่าวอยู่ในเขตพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งผู้เรียนสามารถจะศึกษาต่อได้ โดยสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อย และพอเหมาะแก่สถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัย พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของบิดามารดา อยู่ในช่วงต่ำกว่า 2,000 บาท ถึง 4,000 บาท นับว่ามีรายได้ค่อนข้างต่ำ

เมื่อพิจารณาผู้สำเร็จการศึกษาได้เข้าศึกษาต่อในสาขาวิชาการบัญชีมากที่สุด นั้นอาจเป็นเพราะว่านอกจากจะชอบสาขาวิชานี้ และเป็นสาขาวิชาที่ต่อเนื่องกับสาขาวิชาที่ได้เรียนมาแล้ว จะเห็นว่าส่วนใหญ่ผู้สำเร็จการศึกษาเข้าศึกษาต่อในระดับ ปวท. มากที่สุด ซึ่งในระดับนี้รับผู้สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย สาขาใดก็ได้ ไม่จำเป็นต้องต่อเนื่องกัน ดังนั้นจึงเป็นผลทำให้ผู้สำเร็จการศึกษา สาขาวิชาประเภทวิชาต่าง ๆ สามารถเลือกเรียนสาขาใดสาขาหนึ่งในระดับ ปวท. ได้ โดยไม่จำเป็นต้องต่อเนื่องกับสาขาวิชาที่เคยเรียนมา ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัย (ตารางที่ 18 ถึงตารางที่ 22) พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาประเภทวิชาเกษตรกรรม คหกรรม ได้เข้าศึกษาต่อในโรงเรียนพาณิชย์การของเอกชน ถึงร้อยละ 12.19 และร้อยละ 20.0 ตามลำดับ และเรียนในสาขาการบัญชีถึงร้อยละ 8.94 และ 15.56 (ตารางที่ 26 และ 27) ซึ่งเป็นการเลือกเรียนในสาขาที่ไม่ต่อเนื่องกับที่เคยเรียนมาเป็นจำนวนมากว่า ในสาขาวิชาที่ไม่ต่อเนื่องอื่น ๆ จึงเป็นผลทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาศึกษาต่อในสาขาการบัญชีมากที่สุด

จากการที่ผู้สำเร็จการศึกษาเข้าศึกษาต่อ ในสาขาวิชาที่ตรงกับสาขาวิชาที่เรียนมาถึงร้อยละ 71.78 นั้น อาจเป็นเพราะผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่มิได้มีเหตุผลในการเข้าศึกษาต่อ คือเห็นว่าความรู้ความสามารถที่ได้จากการเรียนในแผนวิชาอาชีพยังไม่เพียงพอ ดังนั้นจึงต้องการเพิ่มพูนทักษะความรู้ความสามารถทางด้านวิชาอาชีพให้มากยิ่งขึ้น และการเข้าศึกษาต่อในสาขาวิชาที่ตรงกับสาขาที่เคยเรียนมาจะสนองตอบต่อความต้องการดังกล่าวได้ ด้วยเหตุนี้ผู้สำเร็จการศึกษา เข้าศึกษาต่อตรงกับสาขาที่ได้เรียนมามากกว่าเรียนไม่ตรงสาขาเดิม ซึ่งทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาได้ใช้ความรู้ความสามารถด้านวิชาอาชีพมากกว่าความรู้ด้านวิชาสามัญในการศึกษาต่อ (จากผลการวิจัยตารางที่ 32) นอกจากนี้จะเห็นว่า การใช้ความรู้ความสามารถทั้งด้านวิชาสามัญและวิชาอาชีพต่างอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการศึกษาต่อชั้นสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนั้น เป็นการศึกษาเพื่อมุ่งพัฒนาความเจริญงอกงามทางสติปัญญา และความคิด เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการและมุ่งสร้างสรรค์กำลังคนในระดับวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาวิชาชีพในระดับอุดมศึกษานี้มุ่งฝึกวิชาชีพในระดับสูงเพื่อให้มีความสามารถและมีความชำนาญเฉพาะอย่าง (กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา 284-285) ดังนั้นการศึกษาต่อในระดับนี้ จึงต้องใช้ความรู้ความสามารถทั้งด้านวิชาสามัญและวิชาอาชีพอยู่ในระดับมากทั้งสองด้านควบคู่กัน

เมื่อพิจารณาอุปสรรคในการศึกษาต่อของผู้สำเร็จการศึกษา พบว่า มีอุปสรรคในด้านความรู้ในวิชาสามัญที่ได้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แผนการเรียนวิชาอาชีพน้อยเกินไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้สำเร็จการศึกษาล้วนใหญ่ที่เลือกเรียนทางด้านวิชาอาชีพนั้นเป็นผู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยในการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นค่อนข้างต่ำกว่าพวกที่เลือกเรียนทางด้านสายสามัญ กล่าวคือ นักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมค่อนข้างสูง จะเลือกเรียนสายวิชาสามัญก่อน โดยเฉพาะแผนการเรียนวิทยาศาสตร์ เมื่อผลัดโอกาสจากการเรียนแผนวิทยาศาสตร์แล้วจึงหันมาเลือกเรียนทางด้านอาชีพ ประกอบกับผู้เลือกเรียนทางด้านวิชาอาชีพ คิดว่าตนเองไม่สามารถเรียนทางด้านวิชาสามัญได้ดี จึงหันมาสนใจวิชาอาชีพ ทำให้ผู้ที่เรียนทางด้านวิชาอาชีพ เป็นผู้ที่มีระดับคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าพวกที่เรียนสายสามัญ (ณรงค์ คำธรรม สัมภาษณ์ 2530) ด้วยเหตุนี้ ความสนใจในการเรียนวิชาสามัญของผู้เลือกเรียนสายวิชาอาชีพ จึงอยู่ในระดับน้อยกว่าความสนใจในวิชาอาชีพ จึงมีผลทำให้ความรู้ความสามารถทางด้านวิชาสามัญน้อย นอกจากนี้ยังพบว่า อุปสรรคในการศึกษาต่อของผู้สำเร็จการศึกษา คือ เวลาที่ใช้ในการฝึกภาคปฏิบัติรายวิชาอาชีพในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีน้อยเกินไป จึงมีผลทำให้ความรู้ทักษะด้านวิชาอาชีพภาคปฏิบัติมีน้อย ประกอบกับในการเรียนแผนวิชาอาชีพระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ยังมีปัญหาในด้านการขาดสถานฝึกงาน ขาดวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือ เครื่องใช้ใน การสอนวิชาอาชีพ (ไชยพร ตันจิตตานนท์ 2524 : 155) จึงทำให้ผู้เรียนทางด้านอาชีพมีโอกาสฝึกทักษะในการปฏิบัติทางวิชาอาชีพน้อย

1.3 จากผลการวิเคราะห์ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างด้านสถานภาพทางการประกอบอาชีพของผู้สำเร็จการศึกษา พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาล้วนใหญ่ทำงานในบริษัทห้างร้านเอกชนมากที่สุด ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ สันทิมา โภญจนาท (2524) และกรมอาชีวศึกษา (2524) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าร้านค้าเอกชน มีความต้องการแรงงานในระดับต่ำ (จบ ม.3) แต่ผู้สำเร็จการศึกษาแผนการเรียนวิชาอาชีพมีความรู้ความสามารถเพียงพอต่อการประกอบอาชีพตามที่ห้างร้านค้าเอกชนหรือบริษัทเอกชนต้องการได้ดี จึงสามารถเข้าทำงานได้ ซึ่งเป็นการทำงานในลักษณะทำงานต่ำกว่าวุฒิ (ดังผลการวิจัยปรากฏในตาราง 53) ประกอบกับการไม่เลือกงานของผู้สำเร็จการศึกษา จึงทำให้สามารถเข้าทำงานในร้านค้าเอกชนเป็นจำนวนมาก

เมื่อพิจารณาด้านลักษณะงานอาชีพที่ผู้สำเร็จการศึกษาประกอบอาชีพนั้นพบว่า ส่วนใหญ่ ทำงานด้านเกษตรกรรม และช่างเครื่องยนตมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมคนไทยส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรมถึงร้อยละ 72.82 (กรมแรงงาน 2523: 8) และอาจเป็นเพราะบิดา มารดา หรือผู้ปกครองประกอบอาชีพนี้ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการเลือกประกอบอาชีพของผู้สำเร็จการศึกษาด้วยประการหนึ่ง (Dobbins และ Eaddy) ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยตารางที่ 14 อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครองของผู้สำเร็จการศึกษามีอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด และจากเหตุผลของผู้สำเร็จการศึกษาที่ว่างงานต้องการที่จะประกอบอาชีพอิสระทางด้านเกษตรกรรมมากที่สุด เนื่องจากเห็นว่า เป็นอาชีพที่ผู้ปกครองทำอยู่แล้ว ซึ่งเป็นเหตุผลที่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Dobbins และ Eaddy ดังกล่าวข้างต้นและจากผลการวิจัยยังพบว่า งานด้านเครื่องยนตเป็นอาชีพที่ผู้สำเร็จการศึกษาประกอบอาชีพรองลงมา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า แนวโน้มของการพัฒนาประเทศที่มุ่งเข้าสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมซึ่งประเทศไทยได้วางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมให้มีสัดส่วนใกล้เคียงกับการเกษตร (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2525: 430) จึงมีการส่งเสริมกิจการด้านอุตสาหกรรมเป็นอย่างมาก เป็นผลทำให้กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาได้เข้าทำงานหรือประกอบอาชีพในโรงงานผลิตและจำหน่ายสินค้าทางอุตสาหกรรมมากที่สุด (จากผลการวิจัย ตารางที่ 50) และจากผลการสำรวจของกรมแรงงาน ปี 2524 ปรากฏว่า ในจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาสาขาอาชีพต่าง ๆ ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาประเภทวิชาเกษตรกรรม และช่างอุตสาหกรรม จะเป็นกลุ่มที่มีงานทำมากที่สุด (กรมแรงงาน 2524: 21) ดังนั้นจึงพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาทำงานในประเภทเกษตรกรรมและช่างอุตสาหกรรมมากกว่าลักษณะงานประเภทอื่น ๆ

เป็นที่น่าสังเกตว่า จากผลการวิจัย พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาประเภทวิชาสหกรรม ประกอบอาชีพไม่ตรงกับความรู้ที่เรียนมามากกว่าผู้สำเร็จการศึกษาประเภทวิชาอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ความต้องการตลาดแรงงานด้านสหกรรมมีน้อย ซึ่งจากการสำรวจความต้องการแรงงาน ผู้สำเร็จการศึกษาสาขาอาชีพต่าง ๆ ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย พบว่า กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาวิชาสหกรรมจะหางานทำได้ยากที่สุด (กรมแรงงาน 2524: 21) และก่อกองกับลักษณะของการได้งานทำของผู้สำเร็จการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นเพราะว่า ไม่เลือกงาน และทำงานต่ำกว่าวุฒิ และตลาดแรงงานในระดับนี้มีความต้องการมากและเปิดกว้าง

ตั้งข้อมูลที่สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ได้ประมวลความต้องการกำลังคนที่มีความสามารถ
ระดับต่าง ๆ ของประเทศไทย ในระยะ พ.ศ. 2525-2529 ไว้ว่า ระดับช่าง กึ่งฝีมือ
หรือระดับการศึกษาลบปีที่ 10 (ม.ศ. 3) มีจำนวนถึง 1,110,000 คน ซึ่งมากที่สุด (ก๊อ
ลัฟลีพิคาณีย์ และ Stanley P. Wronski 2509: 33) ซึ่งทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาประกอบ
อาชีพไม่ตรงกับความรู้ความสามารถที่มีอยู่ ซึ่งก็เป็นปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของผู้สำเร็จ
การศึกษาด้วยประการหนึ่ง

เมื่อพิจารณาในด้านปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษา
นอกจากจะมีปัญหาในการทำงานไม่ตรงกับความรู้ความสามารถที่มีอยู่แล้ว ยังพบว่าปัญหาด้าน
ความรู้ในวิชาอาชีพด้านทฤษฎีไม่พอเพียง และทักษะการปฏิบัติงานไม่พอเพียงอีกด้วย โดยเฉพาะ
กลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาแผนการเรียนวิชาอาชีพ 1 จะมีปัญหาด้านความรู้ในวิชาอาชีพด้านทฤษฎี
ไม่พอเพียงมากกว่าผู้สำเร็จการศึกษาแผนการเรียนวิชาอาชีพ 2 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าใน
การเรียนแผนวิชาอาชีพ 2 มีจำนวนรายวิชาอาชีพบังคับและรายวิชาอาชีพเลือกที่มากกว่า แผน
การเรียนวิชาอาชีพ 1 และเมื่อเทียบกับการเรียนสายวิชาอาชีพอื่น ๆ จะเห็นว่าในแผนการเรียน
วิชาอาชีพ 2 นั้น มีจำนวนวิชาอาชีพบังคับและเลือกเหมือนและเท่ากับ ผู้จบประกาศนียบัตร
วิชาชีพ (ป.ว.ช.) ของกรมอาชีวศึกษา ดังนั้น ความรู้ในด้านวิชาอาชีพของผู้สำเร็จการศึกษา
ในแผนการเรียนวิชาอาชีพ 2 จึงกว้างกว่าผู้สำเร็จการศึกษาแผนการเรียนวิชาอาชีพ 1 ซึ่งทำให้
มีปัญหาด้านความรู้ในวิชาอาชีพด้านทฤษฎีมีน้อยกว่าแผนการเรียนวิชาอาชีพ 1 แต่เมื่อพิจารณาใน
ทั้งสองแผนการเรียน พบว่า มีปัญหาด้านทักษะการปฏิบัติงานไม่พอเพียง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า
ในการเรียนแผนการเรียนวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายนั้นมีปัญหาด้านการขาดแคลน
เครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ โรงฝึกงาน และมีความไม่เหมาะสมของจำนวนนักเรียนต่อ
อุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ และขาดสถานฝึกงานขาดครูผู้สอนวิชาอาชีพ ตลอดจนงบประมาณที่จะใช้
ดำเนินการตามแผนการเรียนมีไม่เพียงพอ (ไชยพร ตันจิตานนท์ 2524: 154-156) ดังที่
วิญญู สาร (2525: 119-120) ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่างบประมาณปี 2525 ให้เงินเพื่อการสอน
วิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมมีน้อยเกินไป ทำให้โรงเรียนไม่สามารถจ้างครูผู้สอนวิชาอาชีพและครุภัณฑ์
เพื่อการสอนวิชาอาชีพได้เพียงพอกับความต้องการ และเหมาะสมกับจำนวนนักเรียนที่มีจำนวนมากได้
ด้วยเหตุนี้จึงเป็นผลทำให้นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาแผนการเรียนวิชาอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา
จึงมีทักษะปฏิบัติงานด้านอาชีพน้อย นอกจากนี้โรงเรียนมัธยมศึกษาจะขาดแคลนวัสดุฝึกอุปกรณ์ และ

เครื่องมือต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว ในการจัดการเรียนการสอนโดยอาศัยแหล่งวิทยาการ หรือสถานประกอบการภายนอกโรงเรียน ซึ่งจะเป็นทางออกอย่างหนึ่งในการให้นักเรียนได้มีการปฏิบัติงานจริงนั้นไม่มีเลย ดังเช่นผลการวิจัยของอุษา เหมตะศิลป์ (2524: 21) ไชยพร ตัญสีตานนท์ (2524: 156) และกรมวิชาการ (2524: 17) ที่ว่าไม่มีโรงเรียนใดส่งนักเรียนไปศึกษาหาความรู้ในแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระเลย ซึ่งอาจเป็นเพราะไม่มีสถานประกอบการอยู่ใกล้ ๆ โรงเรียนขาดงบประมาณ หรืออาจเป็นเพราะมีอุปสรรคด้านการเดินทางของนักเรียน ตลอดจนเจ้าของแหล่งประกอบการไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร หรือสถานประกอบอาชีพอิสระ ไม่มีปริมาณงานมากพอที่จะส่งนักเรียนไปฝึกงานได้ ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้เป็นผลทำให้นักเรียนขาดการฝึกทักษะด้านอาชีพอย่างแท้จริง หรือฝึกทักษะไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานอาชีพ ซึ่งเป็นปัญหาและอุปสรรคอันสำคัญในการประกอบอาชีพของผู้สำเร็จการศึกษา

1.4 เมื่อพิจารณาสถานภาพของผู้สำเร็จการศึกษาที่ว่างงาน พบว่า สาเหตุที่ทำให้ว่างงานนอกจากจะล่อแหลมแข่งขันไม่ได้แล้ว เป็นที่น่าสังเกตว่ามีสาเหตุที่น่าสนใจคือ การที่หน่วยงานไม่รับวุฒิที่จบมา และหรือหน่วยงานไม่รับวุฒิที่จบมา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหน่วยงานยังไม่เข้าในระบบการเรียนแผนการเรียนวิชาอาชีพดีพอ ซึ่งอาจเกิดจากการขาดการประชาสัมพันธ์ที่เพียงพอ สำหรับการศึกษาวินิจฉัยอาชีพในระดับโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย หรืออาจเป็นเพราะว่าหน่วยงานยังไม่เชื่อมั่นในประสิทธิภาพของผู้สำเร็จการศึกษาแผนการเรียนวิชาอาชีพดีพอเท่ากับผู้ที่สำเร็จศึกษาด้านอาชีพศึกษาโดยตรง ซึ่งได้รับวุฒิ ปวช. หรือ ปวส. ทำให้เกิดความไม่มั่นใจจึงไม่รับผู้สำเร็จการศึกษาวุฒิ มัธยมศึกษาตอนปลายแผนการเรียนวิชาอาชีพ

นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาที่ว่างงานส่วนใหญ่มักคิดที่จะประกอบอาชีพอิสระ โดยประกอบอาชีพทางการเกษตร ค้าขาย และช่างเครื่องยนต์ และให้เหตุผลว่าเป็นอาชีพที่ตรงกับความรู้ความสามารถที่มีอยู่ และเป็นอาชีพที่ผู้ปกครองทำมาก่อนแล้ว การที่ผู้สำเร็จการศึกษาคิดที่จะประกอบอาชีพอิสระเป็นส่วนใหญ่นั้น อาจเป็นเพราะว่า ผู้สำเร็จการศึกษาได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการประกอบอาชีพอิสระ และก่อประกบในปัจจุบัณภาวะการว่างงานมีมากขึ้น จึงทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาหันมาสนใจประกอบอาชีพอิสระมากขึ้น และจากจุดนี้ชี้ให้เห็นว่าการเรียนการสอนวิชาอาชีพในระดับนี้ประสบผลสำเร็จตามจุดหมายและหลักการของหลักสูตรเท่าที่ควร เนื่องจากกรณีที่ผู้สำเร็จการศึกษาคิดที่จะประกอบอาชีพอิสระนั้นหมายความว่า เขามี

ความมั่นใจในความรู้ความสามารถด้านวิชาอาชีพเพียงพอที่จะนำไปใช้ปฏิบัติและประกอบอาชีพได้ตามวัย และวุฒิของตนเองซึ่งตรงกับหลักการของหลักสูตรที่ว่า เป็นหลักสูตรที่มุ่งฝึกผู้เรียนให้มีประสบการณ์เพื่อให้เกิดความรู้ความชำนาญที่สามารถจะนำไปใช้ปฏิบัติและประกอบอาชีพได้จริง

2. ในด้านความเป็นประโยชน์ของรายวิชาต่าง ๆ ที่มีต่อการประกอบอาชีพ การศึกษาต่อ และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน พบว่า จากจำนวนรายวิชาทั้งหมดที่มีอยู่ในหลักสูตรแผนการเรียนวิชาอาชีพทั้ง 4 ประเภทวิชา คือ เกษตรกรรม ศุภกรรม พาณิชยกรรม และช่างอุตสาหกรรม จำนวนทั้งหมด 648 รายวิชา มีเพียง 8 รายวิชา ที่เห็นว่ามีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากถึง 3 ด้าน และจำนวน 209 รายวิชา ที่มีความเป็นประโยชน์น้อยเพียงบางด้าน ส่วนอีก 431 รายวิชา เป็นรายวิชาที่เห็นว่ามีความเป็นประโยชน์น้อยทั้ง 3 ด้าน แต่เมื่อมารายวิชาที่เห็นว่ามีความเป็นประโยชน์น้อยทั้ง 3 ด้าน มาพิจารณาแล้วพบว่า มีเพียง 32 รายวิชา เท่านั้นที่มีความเป็นประโยชน์น้อยจริง ๆ ทั้ง 3 ด้าน นอกนั้น ยังมีความเห็นหลากหลาย กล่าวคือเห็นว่ามีความเป็นประโยชน์ในระดับน้อย-มาก ในบางด้าน ดังนั้นเมื่อพิจารณาภาพรวมของหลักสูตรแล้ว จะเห็นว่าผู้สำเร็จการศึกษามีความเห็นต่อความเป็นประโยชน์ของรายวิชาต่างๆ ว่า ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 93.8) เป็นรายวิชาที่มีความเป็นประโยชน์น้อยเพียงบางด้าน มีเพียงร้อยละ 1.23 และร้อยละ 4.98 ที่มีความเป็นประโยชน์มากถึง 3 ด้าน และมีความเป็นประโยชน์น้อยทั้ง 3 ด้าน ตามลำดับ นั่นคือ รายวิชาส่วนใหญ่ในหลักสูตรจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งเป็นการแก้ไขปรับปรุงเพียงบางด้านเท่านั้น เมื่อพิจารณารายวิชาที่ผู้สำเร็จการศึกษา เห็นว่ามีความเป็นประโยชน์น้อยในทั้ง 3 ด้าน จำนวน 32 รายวิชานั้น จะเห็นว่าส่วนใหญ่ (28 รายวิชา) เป็นรายวิชาในหมวดวิชาอาชีพโลกมีเพียง 4 รายวิชา ที่เป็นรายวิชาอาชีพบังคับ ซึ่งได้แก่ วิชาการประมง เครื่องมือทุนแรงในฟาร์ม การเลี้ยงสัตว์ใหญ่และการสำรวจรังวัดกัมที่ จะเห็นว่ ทั้ง 4 รายวิชาดี เป็นรายวิชาอาชีพเกษตรกรรมซึ่งผู้สำเร็จการศึกษานำไปใช้ในการประกอบอาชีพหรือใช้ในชีวิตประจำวัน หรือการศึกษาต่อได้น้อย เนื่องจากผู้สำเร็จการศึกษาล้วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมพืช มากกว่าด้านสัตว์บาล (ผลการวิจัยตารางที่ 44-45) และได้เข้าศึกษาต่อในสาขาพืชศาสตร์ พืชสวนประดับ เกษตรกรรมทั่วไป มากกว่าสาขาสัตว์บาล (ผลการวิจัยตารางที่ 25-26) และอีกประการหนึ่งการประกอบอาชีพการประมง การเลี้ยงสัตว์ใหญ่ เป็นการประกอบอาชีพที่ต้องใช้ปัจจัยในการลงทุนที่สูงจึงทำให้ผู้สำเร็จการศึกษานำประโยชน์จากรายวิชาดังกล่าวไปใช้ได้น้อย และจากจำนวนรายวิชาอื่น ๆ อีก 28 รายวิชา ที่ผู้สำเร็จการศึกษาเห็นว่า

มีความเป็นประโยชน์น้อยทั้ง 3 ด้าน ปรากฏว่าเป็นรายวิชาอาชีพเลือกทั้งหมด ซึ่งเป็นการเปิดให้เลือกรายวิชาตามความสนใจ และความถนัดที่นอกเหนือจากรายวิชาบังคับ และเป็นการเปิดให้เลือกแบบหลากหลายตามความพร้อมของทางโรงเรียนและบุคลากร อีกทางหนึ่งนอกเหนือจากความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ทำให้เมื่อผู้สำเร็จการศึกษาออกไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อซึ่งเป็น การประกอบอาชีพเฉพาะทาง หรือศึกษาต่อเฉพาะสาขาใดสาขาหนึ่ง ทำให้รายวิชาอาชีพเลือกที่เปิดอย่างหลากหลายนั้น ไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์มากเท่าที่ควร หรือบางรายวิชาไม่ได้ใช้เลย ทำให้มองเห็นว่าเป็นรายวิชาที่มีความเป็นประโยชน์น้อย ในด้านแนวทางการแก้ไขปรับปรุงรายวิชาดังกล่าว ที่เห็นว่ามีประโยชน์ทั้ง 3 ด้านนี้ ควรพิจารณาในด้านการนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงหรือควรเลือกเปิดรายวิชาอาชีพที่เห็นว่าเป็นเส้นทางนำไปสู่การประกอบอาชีพที่สามารถหารายได้ดี กับสภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันได้โดยทางโรงเรียน ควรคำนึงถึงแนวโน้มของอาชีพท้องถิ่นที่ควรส่งเสริม และการเรียนการสอน ควรเน้นทั้งกิจการขนาด เล็กที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจทางครอบครัวที่ผู้สำเร็จการศึกษา สามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริง จนถึงการค้า โภจนาการขนาดใหญ่ ทั้งนี้จะต้องเพิ่มความรู้ด้านการตลาดสอดแทรกเข้าไปในทุก ๆ เนื้อหารายวิชาเหล่านั้นด้วย นอกจากนี้ควรเลือกรายวิชาที่สามารถดำเนินการรูปแบบการประกอบอาชีพแบบครบวงจรในรายวิชาอาชีพเหล่านั้น เพื่อที่จะทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาได้มองเห็นแนวทาง และนำไปใช้ได้จริง ดีกว่าที่จะเปิดรายวิชาแบบหลากหลาย ทำให้บางรายวิชาเกิดการสูญเปล่าไม่สามารถนำไปใช้ได้ หรืออีกแนวทางหนึ่ง อาจเปิดรายวิชาอาชีพเลือกอิสระเฉพาะรายวิชาที่เห็นว่ามีประโยชน์ และสามารถเป็นรายวิชาที่เข้ากับสภาวะเศรษฐกิจ แล้วเปิดสอนแบบครบวงจรเฉพาะอาชีพนั้น ๆ โดยเปิดให้น้อยอาชีพ แต่เน้นความรู้ความสามารถเฉพาะทางให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นไปตามจุดมุ่งหมายและหลักการของหลักสูตรที่ว่า เพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่การประกอบอาชีพได้จริง เมื่อไม่สามารถศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปได้ และส่วนหนึ่งยังเป็นพื้นฐานสำหรับการหาความรู้เพิ่มเติมได้อีกด้วย

นอกจากนี้ เนื่องจากรายวิชาส่วนใหญ่จะเห็นว่ามีประโยชน์เพียงบางด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้สำเร็จการศึกษาได้ออกไปประกอบอาชีพ หรือไปศึกษาต่อเฉพาะสาขาอาชีพที่เฉพาะเจาะจง เนื่องจากหลักสูตรที่สูงขึ้นจะเน้นวิชาอาชีพที่เฉพาะเจาะจง และเชี่ยวชาญเฉพาะสาขา ซึ่งต่างจากการเรียนการสอนในระดับมัธยมที่เป็นความรู้เปิดกว้าง เป็นผลทำให้มีบางรายวิชาที่ไม่ได้นำไปใช้ หรือนำไปใช้ได้น้อย ทำให้มองเห็นความเป็นประโยชน์น้อย และ

เช่นเดียวกับการประกอบอาชีพก็เป็นการประกอบอาชีพที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งใช้วิชาอาชีพเฉพาะที่เกี่ยวข้องโดยตรงเท่านั้น ส่วนความรู้พื้นฐานหรือรายวิชาอาชีพอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องจะไม่ได้นำไปใช้ ทำให้มองเห็นว่าเป็นรายวิชาอาชีพที่มีความเป็นประโยชน์น้อยต่อการประกอบอาชีพของตน แต่จากผลการวิจัยทำให้ทางโรงเรียนสามารถเลือกเปิดรายวิชาอาชีพต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสม และตามจุดประสงค์ของการเรียนการสอนว่า จะเป็นการสอนในแนวทางใด โดยอาจจัดแบ่งเป็นกลุ่มวิชาเลือกสำหรับการประกอบอาชีพโดยตรง หรือกลุ่มวิชาเลือกอาชีพเพื่อการศึกษาต่อทางด้านวิชาอาชีพ หรือทางโรงเรียนอาจจัดการแนะแนวในการเลือกอาชีพหรือเลือกแผนการเรียนได้ตามเป้าประสงค์ของผู้เรียน และตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนได้อีกด้วย โดยจะทำให้การจัดการเรียนการสอน ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงและเป็นไปตามจุดมุ่งหมายและหลักการของหลักสูตรได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ในด้านการปรับปรุงหลักสูตร

ควรนำรายวิชาที่มีความเป็นประโยชน์มากถึง 3 ด้าน มาเป็นรายวิชาอาชีพบังคับต่อไป และรายวิชาที่แสดงว่ามีความเป็นประโยชน์น้อยทั้ง 3 ด้าน ควรนำมาปรับปรุงแก้ไข หรือไม่นำมาบรรจุในวิชาอาชีพ หรืออาจนำไปไว้ในวิชาเลือกเสรี สำหรับผู้สนใจจริง

1.2 นำรายวิชาที่มีความเป็นประโยชน์มากบางด้านมาจัดเป็นกลุ่มเฉพาะที่เป็นประโยชน์มากต่อการประกอบอาชีพ หรือต่อการศึกษาต่อ หรือต่อการใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นข้อมูลในการแนะแนวการเลือกอาชีพ หรือการเลือกเรียนรายวิชาอาชีพให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ ความสนใจและความถนัด เพื่อจะได้นำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

1.3 ควรนำบางรายวิชาที่มีความเป็นประโยชน์มากโดยเฉพาะต่อการประกอบอาชีพ และการใช้ในชีวิตประจำวันมาจัดเป็นกลุ่มวิชาอาชีพอิสระ เปิดให้นักเรียนได้เลือกเรียน และจัดเป็นรายวิชาที่มีการเรียนการสอนแบบครบวงจร โดยเพิ่มเนื้อหาบางส่วนที่ยังขาดโดยเฉพาะด้านการตลาดของรายวิชาอาชีพเหล่านั้น

2. ในด้านการเรียนการสอน

2.1 ควรเพิ่มการเรียนการสอนด้านทักษะ ปฏิบัติให้มากขึ้นโดยเน้นความสามารถเฉพาะ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงต่อการประกอบอาชีพ เน้นการใช้อุปกรณ์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้มากขึ้น

2.2 ควรเปิดรายวิชาอาชีพเสริมที่เห็นว่ามีความจำเป็นต้องใช้ในตลาดแรงงาน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถพิเศษ และประสบการณ์ให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษา นอกจากรายวิชาอาชีพที่มีในหลักสูตร

3. ในด้านการวิจัย

3.1 ควรทำการวิจัยต่อในเรื่องความเป็นประโยชน์ของรายวิชาต่าง ๆ ที่เห็นว่ามีความเป็นประโยชน์น้อยในบางด้าน เพื่อให้ทราบถึงจุดที่ต้องการปรับปรุงแก้ไขในรายวิชานั้น ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงรายวิชาให้มีความเป็นประโยชน์มากในทุก ๆ ด้าน และให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น